

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ενας τόμος περιέχει ένα
δελτίο πώς δε φοβάται την
δύσθεια - ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φυ-
σικούς της κλώνες.

ΒΗΛΑΡΗΣ

ΧΡΟΝΙΑ [z']

ΑΘΗΝΑ, ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΤΟΥ ΓΕΝΝΑΡΙΟΥ 1909

ΓΡΑΦΕΙΟ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝ ΑΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 325

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΨΥΧΑΡΗΣ. 'Ο Νουμάς.
- "Η Άντιση.
- ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ. Δέρας κι' αντίθετο - Άντισημα.
- ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ. Πολιτιστής.
- ΚΟΥΛΟΥΒΑΤΟΣ. 'Ο Θεμιστοκλής μπροστά στους Πέρσες.
- ΚΡΟΥΜΠΑΧΕΡ. 'Ενας νέος θεακός της 'Ελλάς (μεταφρ. Alex. Steinmetz).
- Ζ. ΜΑΚΡΗΣ. Τά σημερινά κ' χρόνια (τέλει).
- Θ. ΚΑΤΡΑΠΑΝΗΣ. 'Ο μουσικός.
- ΤΩΝΗΣ ΧΡΙΣΤΙΔΗΣ. 'Ο γάμος της 'Ασπιδος.
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ - Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ - Ο ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ - ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

'Ο Νουμάς, με τα 1909, βουλλόνα τα έξη του χρονάκια. Και να το; που άρχίζει, πάντα φρέσκος, πάντα γεμάτος ελπίδες, την εβδομή τον τή χρονιά. Δεν άζει ταχα να τονε συχαρούμε; Του χροιστούμε κάμποσα και δεν ταιριάζει να τα ξεχάσουμε. Συγκέντρωσε τους δημοτικιστάδες, πούλησε στα γερά τον άγιο τον άγωνα. Μα τί θα πη άφτό; Θα πη άραγε πώς ο Νουμάς δεν έχει τα φρεγάδια του; Κάθε άλλο. Μήτε σκοπέβω να του τα κούρω. Θα ήρω μάλιστα πώς είμαι σύφωρος μαζί του, γιατί ο Νουμάς, ο άρχαίος ο Νουμάς της 'Ρώμης, άγαπούσε τη δικαιοσύνη, κι ο σημερινός μας, ο ζωμαίικος ο Νουμάς, ο τι κατάλαβε πώς είναι άδικο, τόκαμε άπόφαση πιά, θά φιλοτιμηθή κίβλας να το διορθώση.

Νά, τα φρεγάδια του, πρώτα πρώτα, είναι τάνυπόφορα τα τυπογραφικά του τα λάδια. Τέτοια λάδια προσέχονται, καθώς ξέρομε, άπό την περιφημη τή φιληγάδα μας, άπό την άχώριστη συντροφισά μας, την άπροσεξιά 'Εμείς όμως προκηρύξαμε άπαρχής πώς τήφελος το σημαντικώτερο τής δημοτικής μας, είναι ίσια ίσια να μάθουμε στο 'Γρωμό να προσέχη. Λοιπόν άπό δω κι άνω θά προσέχη κι ο Νουμάς.

Μήπως είναι το μόνο του φρεγάδι, άφτό; Δεν πιστέβω. Τόν παιτίσαμε πιδ άπάνω που συγκέντρωσε τους δημοτικιστάδες. Νά μην τα μασούμε 'ίσως δεν τους συγκέντρωσε άσκατά Στην όρημή, στη φούρια τής μάχης, μπορεί και να πείραξε μερικούς. Μπορεί να του ξέφυγε και κανένας λόγος που καλήτερο θάτανε να μην του ξεφύγη. 'Ας το περάσουμε και τουτο για

λάθος τυπογραφικό. Λάδια παρόμοια, ο Νουμάς δεν έχει άραξη καμιά να τα ξανακάνη. Νά βλέπατε τί φρέσκος, τί νύστιμος, τί γλυκός που κατάντησε! Θεού χάρι. Μόνο εϊρήνη κι άγάπη βάζει με το του του. 'Ε! πρέπει δά και σεις να τονε βοηθήσετε λιγάκι πρέπει να μιλί: ξοιδουμε κι όσ ο στεκόντανε ός τα σήμερα κάπως μακριά, έπειδή, τόρα που στο ζωμαίικο τόσοι και τόσοι καταλάβαινε το ζήτημα το έθνικό, με την εϊρήνη και με την άγάπη θά κατορθώσουμε τάκατό θάτα.

'Ο Νουμάς στάθηκε για πολλούς και καλό παράδειγμα. Μιά φορά κ' έναν καιρό, άλλο κατωφύγι, άλλη φωλιά, δεν είχε ή δημοτική. 'Αγάλια γάλια, μπάνει παντοῦ. 'Ενώ μάλιστα, ύστερα άπό το Νουμά, δεν έπαινε φέλλο που να βγαίη στη δημοτική, να που μεις βγαίμε έξωφρα και δέφτερο. Το σημειώνω πίνηδες έδώ, για να μου δοθή έτσι άφορμή να χαίρησω το άξιόλογο το φύλλο που δημοσιέβεται στην Πόλη, ο Λαός, οχτασέλιδος, κερμακάικος σαν το Νουμά. Νά γραφήτε δλοι σας συντρομητάδες: να γραφούνε άκόμη και κείνοι που μπορεί να μην μπήκανε καθαυτό στο νόημα, που διστάζοννε ή που φοβούνταν, γιατί ο Λαός, όπως μου το μνησόνε άπό το έδιο το 'Αδερφάτο τής Πόλης, είναι καμωμένος για όσους κλίνουνε προς την 'Ιδέα. 'Εχει κι άλλα προτερήματα έξω άπό το συβιβασμό του. Το άκούσατε τί σπουδαία πράματα που άκολουθήσατε στην Τουρκιά με το Σύνταγμα. Στην πρόλογο του φτεינוῦ μου τόμον 'Ρόδα και Μήλα, θά διήτε, αν τον κοιτάζετε, και κάτι φιλοσοφίες δικές μου για το μεγάλο το κίνημα. Με το Λαό, που διεφτυντής του είναι ο Γιαννός, θά είστε πιδ κερδεμένοι, άφου κάθε βδομάδα θά διαβάζετε τα νέα για το τί γίνονται οι φίλοι μας εκεί κάτω. 'Ισως σαν περιορισμένο λιγάκι το φύλλο στην Πόλη, στα Πολίτικα και στα πολιτικά. Δεν πειράζει. 'Εχει μέσα και κάποια φιλολογία προσπαθόνε οι συντάχτες να μιλί ξεσκεπάσουνε τις όμορφίες τής τουρκικής και νεοτούρκικης φιλολογίας, και μεταφράζοννε όσο μισορόνε. Βλέπετε πώς τα δυο περιοδικά έχοννε χωριστό σκοπό το καθένα, πώς είναι χορήσιμα και τα δυό. Κανένας ανταγωνισμός, καμιά σύγκριση άναμεταξύ τους δεν υπάρχει. Τς γενικές ιδέες, τα ζουμερά τα ζωμαίικα τα δηγήματα, σαν το τελεφάτο του 'Αβάζου μας, την ώραία, τη χαριτωμένη και την κανονική γλώσσα του λαού, όλα, πάντα και πάντα, καθώς πρώτα, θά τα χαίρεστε στο Νουμά.

Πώς να του έφηκιδώ καλήτερα την πρωτο-

χρονιά, πώς με την έλπίδα πώς θά βουλλήσση και τα έφτά του τα χρονάκια; Με το κουράγιο, με τη φρόνηση, με τη άλύπητη δουλειά, με την εϊρήνη, θά το καταφέρω. 'Εγώ είμαι φίλος του παιτός και μισόκω φίλος του. Έξοδατε μάλιστα πώς του τα φέλλω, ο φίλος που είμαι και τής αλήθειας. Μα τον καμαρώνω κίβλας. Σε όλο το ζωμαίικο κατάντησε σήμερα γρωστός. Δεν είναι μικρό πράμα. Τς προσάλλε: μιλοῦσα έδώ στο Παρίσι μ' έναν Καστελλοριζιό. Μου έμαθε και κάτι πολύ τίσσιμο, πώς ο δήμωχος του Καστελλοριζίου φοβότανε τους μακλιαρούς, έπειδή τον είχατε πείσει πώς μακλιαρούς θά πη πρ ο τ ε σ τ ά ν τ η ς! 'Ο τίμος ο 'Αθωπος, άμα κατάλαβε, άμα ένοιωσε πώς γελόνε τον κόσμο, έγινε άξωφρα και του λόγον του μακλιαρούς. Πώς έγινε όμως; 'Εγινε, γιατί δυο δικού μας του ξηγήσανε τα πράματα. Του τα ξηγήσανε με το Νουμά στο χέρι. - «Νά ή μακλιαρού ή! Αύβασε και θά κρήνης.»

Πόσοι άλλοι διαβάζοννε και κρινοννε με το Νουμά! Θέλει καιρό, θέλει πολή καιρό για να διαδοθή στο ζωμαίικο μα φημερίδα θέλει καιρό και κόπο και άγωνα, ός που να διαδοθή φημερίδα γραμμένη στη δημοτική. Το κατόρθωσε άφτό μα ο Νουμάς, και θά είτανε κούμα, θά είτανε όλέθριο να μην τον είχαμε. Ρίξωσε στάγια τα χόματα, και τώρα είμαι βέβαιος πώς χρονιά τή χρονιά, θά βλέπουμε τόρα το δέντρο να βγάξη άπειρους καρπούς, νάπλώγη τα κλαριά του, για να μπορούμε ήσυχμα και μετς να αναπαβούμαστε άπό κάτω άπό την πλούσια φυλλωσιά του. μελετώντας την 'Ιδέα.

ΨΥΧΑΡΗΣ

Ο ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟΥΣ ΠΕΡΣΕΣ

Μικρά άπ' τή γή που έπείρατα τα παιδικά μου χρόνια στον ύπνο μου, στο ζύπνο μου τή νίκη ένώ; Μιλτιάδη, έχοντας μόνο μου όνειρο, μακριά από τάγιο χόμα που μ' είδα μπύλ τιτανικά κι' όλύμπια καταφρόνια να στήνω έμπρός στα δουλικά του 'Ευριπίδου, λόγια, μακριά κι' άπ' τήλησηματτα στενά τής Σαλαμίνας που τή πανώριε λυτεριά να τους χριζώ μ' είδαν κάποιαν αυγή μ' έδιώξανε οι κεντόβοροι 'Αθηναίοι!

Πλαστει ή καρδιά μου για να πη κατάρα, μα ή ψυχή μου ή μαντική που το χρημα έδάλωνε όταν ήρθε ο σήγας σου ο άνίκητος και κοσμοζακουσμένος κ' έστησε θρόνο όλόγρωστο στο Αιγάλειο τα ύψη, βλέπει κοντά μίαν έλλη αυγή που τα πελώρια τείχη, που έγω έβρασα κ' έδούλεψα για να τους τα χριζώ

θά τὰ γκρεμίζου ἀσπλαγξα ἐνὸς Λύσαντρου οἱ ὀπίτες τὴν ὄρα πού ὁ πολεμικός αὐλὸς θὰ διαλαλή πέρα, ὡς τὰ πέρατα τῆς γῆς, πῶς σκλάβοι πιά γιὰ πάντα θάναι στῆς Σπάρτης τὸ ζυγὸ οἱ κοντόθοροι Ἀθηναῖοι!

*

Τότ' ἀπὸ ἄγρια ὀχλαλοῦ θάντι καλήση ἡ Πνύκα κι' ὄλοι στὸ στόμα θέχουνε τὸ θάνατο ὄνομά μου μὰ θὰν' ἀργά γιὰτὶ νεκρὸς θὰ κοίτουμαι ἔδωπέρα πούρχουμαι, ἀθάνατε λαέ, ἐκέτης σου! Ἄν μιὰ μέρα νικήθηκες δὲν εἶν' αὐτοὶ μὰ ἐγὼ πού ἔχω νικήση! Κι' ἀπ' τῆ στιγμῆ πού ἐγὼ εἶμ' ἔδῳ, μαζί μου ἔδῳ εἶν' ἡ νίκη,

ὅταν μικροὶ καὶ ταπεινοὶ κι' ἀνήμεροὶ καὶ σκλάβοι θὰ χύουνη μαύρα δάκρυα οἱ κοντόθοροι Ἀθηναῖοι!

Παρίσι, Νοέμβριος 1908.

ΚΟΥΛΟΥΒΑΤΟΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΙ' ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

ΑΝΘΙΣΜΑΤΑ

Καρδιά τοῦ μεσημεριοῦ. Θανατερό λιοντῶρι. Τὸ φεῖδι λαχανιάζει μέσ' τὰ ρεῖπια ξαπλωτό. Μὲ πῆρες ἀπ' τὸ χέρι καὶ μὲ πῆρες ἀπὸ γάτου σὴν πορτοκαλιά, τὴν ἀνθοσκεπαστή.

— Ἄκου τί ἡσυχία! μοῦ εἶπες. Μόνη ἡ πορτοκαλιά σπαράζει κάποτε. Μέσω σὴν ἀπειρη γαλήνη πέφτουνε τ' ἀνθόφυλλά της σὰ σταλαματιές. Τ' ἀνθάκια τὰ λευκά της μοιάζουνε μὲ μάτια πού ποροῦν καὶ κλαῖνε. Καὶ χύνουνε τὰ δάκρυα ἕνα ἕνα, σὰ νὰ τὰ μετροῦν καὶ νὰ τὰ νοιάζωνται.

Τῶν λουλουδιῶν ἡ ἄγρια, πού ζοῦσαν καὶ πεθαίνανε, μὰς ἔπινγε.

— Μὴ σὲ βαρυνθῆμιση, μοῦ εἶπες, αὐτὸς ὁ μυριοθάνατος τῶν λουλουδιῶν. Εἶναι γιὰτὶ ἡ ζωὴ πληθαίνει σὸν κόρφο τῆς πορτοκαλιάς. Καὶ σὲ καρπῶν πλιμμύρα θὰ ξεσπάση.

Ἐσκυφες καὶ μὲ φίλησες. Μοῦ φάνηκε πορτοκαλάνδι μύριζε τὸ στόμα σου. Καὶ τὰ φιλιὰ σου σὰν ἀνθόφυλλα ἕνα ἕνα πέφτανε σὰ χεῖλη μου. Μοῦ φάνηκε πῶς θὰ πεθάνης ἀπὸ τὰ πολλὰ φιλιὰ, πού μοῦδινες. Χλωμά ἦτανε τὰ χεῖλη σου, κ' εἶπα νὰ μὴν πεθάνης.

Ἐπειτα θυμήθηκα τί εἶπες γιὰ τῶν λουλουδιῶν τὸ θάνατο. Καὶ σ' ἄρπαξα κ' ἐγὼ σὴν ἀγκαλιά μου.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

Z. ΜΑΚΡΗΣ

ΤΑ ΣΗΜΕΡΝΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ *

ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

ΣΚΗΝΗ VI

ΓΙΑΤΡΟΣ, ΚΡΥΔΕΟΣ, ΚΩΣΤΑΣ, ΝΙΚΟΣ

ΚΡΥΔΕΟΣ. — Καλημέρα σας

ΓΙΑΤΡΟΣ. — Καλημέρα, γιατρέ.

ΝΙΚΟΣ. — Καλημέρα, γιατρέ.

ΓΙΑΤΡΟΣ. — Τι νέα; Ἐγὼ τὰ εἰσέμαξα ὄλα.

ΚΡΥΔΕΟΣ. — Κ' ἐγὼ φρόντισα γιὰ τὰ φίλα, τοῦ μίλησα γιὰ τὴν ἀμοιβή σου. Αὔριο θὰ πληρωθῆς. Ἐχει ἕνα φόβο, πού σὲ βεβαίω μού κάμνει κακὸ νὰ τὸν βλέπω. Τὸν ἐβεβαίωσα ὅμως, ὅτι κανένας κίνδυνος δὲν ὑπάρχει. Πρὶν νὰ ὑποβληθῆ εἰς τὴν ἐγχείρησιν, θέλει, λέγει, νὰ σ' ἐξετάσῃ ἐσένα, γιὰ

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ σκην. ἀριθ. 324.

ΕΝΑΣ ΝΕΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ*)

Στὸ «Διεθνὲς ἑβδομαδιαῖο ἐπιστημονικὸ, καλλιτεχνικὸ καὶ τεχνικὸ περιοδικὸ» τοῦ Βερολίνου δημοσίευσεν ὁ κ. Krumbacher διατριβὴν γιὰ τὸ ζήτημα τῆς ἔκδοσης ἱστορικοῦ λεξικοῦ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, πού ἀποφασίσθη ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν. Ἀπὸ τὴν διατριβὴν αὐτῆ, πού θὰ εἴτανε καλὸ ἂν τὴν διαβάζονε οἱ διάφοροι Μιστριωτόπληχτοι δημοσιεύουμε γιὰ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» δύο τρία κομμάτια γιὰ νὰ ἰδοῦνε πῶς τὸ παίρνουν τὸ σπουδαῖο αὐτὸ ζήτημα οἱ «σλαβοπληρωμένοι» λόγοι τῶν ξένων πανεπιστημίων.

ἌΤο σχέδιο τῆς ἔκδοσης μεγάλου ἔργου, πού νὰ περιλαμβάνῃ τὴν ἱστορίαν ὄλου τοῦ λεχτικοῦ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ἕως σήμερον εἶναι πολὺ σημαντικὸ. Το σχέδιο αὐτὸ ξεπεράσθη καὶ τὴν πρότασή μου πού ἔκανα στὰ 1904 στὸ Λονδῖνο κατὰ τὴν πρώτην συζήτησιν γιὰ τὴν «Ἑλληνικὴν Θησαυρίαν» πού ἤθελε νὰ βγάλῃ ἡ British Academy, καὶ τοῦ τὴν ξαναποστήριξα καὶ κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς ἐπιτροπῆς στὰ 1906 ἐπὶ Βιέννης ἡ ἰδέα μου τότε εἴτανε νὰ μὴ τελειώσῃ τὸ λεξικὸν μὲ τὸν 6 αἰῶνα μ. Χ., ἀλλὰ νὰ περιλαμβάνῃ καὶ ὅλη τὴν Βυζαντινὴν ἑποχὴν. Τὸ δυσχερὲστο μόνον εἶναι, πού οἱ δυσκολίες μίαν τέτοιαν δουλειάν ἀξάνουν ὅσο περισσότερο ἀπομακρύνονται κανεὶς ἀπὸ τοὺς κλασσικούς χρόνους, γιὰτὶ μόνον γιὰ τὴν ἀρχαίαν ἑποχὴν ἔχουμε ἀρκετὰς προκαταρκτικὰς ἐργασίας, ἐνῶ ὀλίκα ἄρα σχεδὸν λείπουν γιὰ τοὺς μεσαιωνικούς χρόνους.

Πολλοὶ ἴσως νὰ ἀποροῦνε γιὰ τὴν ἰδέαν νὰ ἐνωθῇ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα σὲ ἕνα λεξικὸν σὴν ἀρχαίαν, μεσαιωνικὴν καὶ νέα τῆς περιόδου. Ἡ συντροφικὰ τῶν ποιητικῶν λέξεων τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Διογύλου, τῶν φιλοσοφικῶν λέξεων τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους μὲ αὐτὰς, τῶν «χρυσίων» μεσαιωνικῶν ποιημάτων καὶ τῶν κερτικῶν τραγουδιῶν θὰ φάνηται ἴσως σὲ πολλοὺς ἀδύνατον. Κάποια τεχνικὴ δυσκολία θὰ προκύβῃ καὶ ἀπὸ τῆς τυπικῆς καὶ φθονολογικῆς ἀλλαγῆς τῶν λέξεων, ἐπειδὴ γι' αὐτὰς ἡ ἴδια λέξις πρέπει νὰ ἀναφέρεται σὲ δύο ἢ τρία μέρη. Σὲ τέτοιαις περιστάσεσι ὅμως μπορεῖ νὰ γίνῃ μεταχείρισμα τῆς ἀκαδρομῆς, λ. χ. ἔμαχ

*) Internationale Wochenschrift für Wissenschaft Kunst-Technik. 19 του Δεκεμβρίου 1908.

θῆλη κανένας νὰ βρῇ τὸ ἀγὰ θὰ πρὸς ἀπέλεται: στ' ἄλλα, ἀπὸ τὸ «μάτι» στὸ «ὄματιον». Ἴσως μερικοὶ νὰ μὰς πούνε, ὅτι ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ καὶ ἡ νεοελληνικὴ ἀποτελοῦνε δύο διαφόρες γλωσσικὰς μορφὰς ἂν καὶ φαίνεται ἀκόμα ἡ γλωσσικὴ τῆς ἐνότηता, καὶ θὰ μὰς πούνε ἀκόμα, ὅτι κανένας δὲ σκέφτηκε τὴ λατινικὴν καὶ τὴν ἰταλικὴν νὰ ἐνώσῃ σὲ ἕνα λεξικὸν, ἂν καὶ οἱ δύο αὐτὰς γλώσσαι μὲ ὅλη τὴν διαφορὰν τους, πού τὴν ἐγέννησε ὁ χρόνος, κατὰγονται ἀπὸ τὴν ἴδιαν μητέρα. Στὰ τελευταία ὅμως ἔχουμε νὰ ἀπαντήσωμε ὅτι ἡ ἰταλικὴ γλῶσσα σὲ πολλὰ, σὴν φωνητικῆν καὶ πρὸ πάντων σὴν ὀρθογραφίαν τῆς περισσότερον διαφέρει ἀπὸ τὴν λατινικὴν παρὰ ἡ νεοελληνικὴ ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν. ἕνα φαινόμενον, πού ἐξηγεῖται μὲ τὸ, ὅτι σὴν Λατινικῆν αὐτὴ ἡ πολιτισμὸς εἶχε ἀλλάξῃ πρὸ προηγήτων τῆ μορφῆς του πρὸ σὴν Ἑλληνικῆν Ἀνατολήν, ὅπου τὸ συντηρητικὸν Βυζαντινὸν κράτος διατηροῦσε ἕως τὸν 15 αἰῶνα τὴν παραδοσιν.

Κατὰ βῆθος ὅμως τὸ ζήτημα αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ λυθῇ, μὲ τὴν θεωρίαν, γιὰτὶ κυρίως εἶναι ζήτημα τῆς πράξεως. Δὲν μπορεῖ κανένας νὰ ἀρνηθῇ ὅτι τὸ μαζικὸν ὄλον τῶν λέξεων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας ἀπὸ τοὺς πρὸ ἀρχαίους χρόνους ἕως σήμερον εἶναι πάρα πολὺ ὀρέλιμον. Μεγάλη πρὸ πάντων εἶναι ἡ ὀρέλιμα μίαν τέτοιαν ἐπιστημονικὴν ἐξέτασιν, πού γκρεμίζει ὄλους τοὺς φραγματοὺς τοῦ χρόνου, σὲ ἄλλαις τῆς λέξεως, πού ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἕως σήμερον ἔχουμε διατηρηθῆ ἢ μόνον τῶν ἢ σὲ καλλιὰ σὺνθεσιν. Οἱ σ' ἕνα ἱστορικὸν λεξικὸν ἐξηγημέναις ἀλλαγῆς τοῦ τύπου καὶ τῆς σημασίας θὰ ἀπεικονίζουνε πολλὰς φορές σπουδαίας μεταβολὰς σὴν πνευματικῆν ζωὴν καὶ σὴν τύχην τοῦ ἔθνους. Πολλὰς ἀρχαίας λέξεις θὰ μὰς δώσωμε ἐξηγήσιν γιὰ τὸ μεταχειρισμὰ τῶν νέων λέξεων καὶ ἀντίστροφον θὰ βροῦμε ἀπὸ τὸ νέο μεταχειρισμὰ πολλῶν λέξεων τὴν ἀρχαίαν ἀρχαίαν σημασίαν. Ὅτι ἡ σημασία ἀρχαίων ἑλληνικῶν λέξεων πολλὰς φορές ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸ μετακινεῖσθαι καὶ νῦν τοὺς μεταχειρισμὰ, ξέροι ὁ καθένας πού ἔχει μελετήσῃ βυζαντινὰ ἢ νεοελληνικὰ κείμενα μὲ τὸ ἀρχαιοελληνικὸν λεξικόν.»

*

Πάρα κάτω μιλάει ὁ κ. Krumbacher γιὰ τῆς ξέναις λέξεσι:

«Πρὸ δύσκολον εἶναι τὸ πρῶτον, ἀναρρογικὰ σ ξέναις λέξεσι καὶ στίς ξέναις φθονολογικῆς σύνθεσεσι,

μερικὰ πράγματα. Ποίος ξέροι, ποίος τὸν φόβισεν. ΓΙΑΤΡΟΣ. — Ἐν οἷα σου, γιατρέ, ἄς τὸν παραλαβῶ ἐγὼ μιὰ φορά καὶ τοῦ δικλῶν ὄλου τοὺς φόβους πού μπορεῖ νὰ ἔχῃ.

ΚΡΥΔΕΟΣ. — Μοῦ ἐπιτρέπεις νὰ ἐπιθεωρήσω μιὰ στιγμὴ τὴν κλινικὴν σου;

ΓΙΑΤΡΟΣ. — Σὲ παρακαλῶ, ἀρίστε.

ΚΡΥΔΕΟΣ. — Ἄ! ξέχασα· θέλω κ' ἕνας φίλος σου μὲζύ.

ΓΙΑΤΡΟΣ. — Δὲν πειράζει, ἄς ἔλθῃ ὅποιος θέλει.

(Μπαίνουν σὸ ἄλλο δωμάτιον)

ΣΚΗΝΗ VII

ΚΩΣΤΑΣ, ΝΙΚΟΣ

ΝΙΚΟΣ. — Πολὺ ἐρεθισμένον τὸν βλέπω σήμερον τὸν ἀδελφόν σου.

ΚΩΣΤΑΣ. — Εἶναι ζωὴ αὐτῆ πού κάμνει; Νὰ σοῦ πῶ, Νίκο, ἡ ἀντοχὴ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀνήκουστον πρᾶγμα.

ΝΙΚΟΣ. — Δὲν ξέρω, ἀλλὰ μοῦ φαίνεται ὅτι δὲν πρέπει νὰ τὸν ἀφίνεις μόνον, Κώστα. Καὶ μάλιστ' ἂν ἐγὼ ἤμουνα σὴν θέσιν σου θάγρηφα τῆς μητέρας σου νὰ γυρίσῃ πίσω. Ἡ Αἰλή, ἐπὶ τέλους μὲ εἶνῃ μὲ τῆς θεῆς τῆς.

ΚΩΣΤΑΣ. — Δὲν ἀφίνει ὁ γιατρός. ΝΙΚΟΣ. — Τότε ἄς πηγαίνω κ' ἐκεῖνος σὴν ἐξοχὴν, νὰ ξεσκασθῶ λίγο.

(Χτυπᾷ τὸ κουδούνιον τῆς ἐξέλιξης. Τρέχει ὁ Κώστας νὰ ἀνοίγῃ).

ΣΚΗΝΗ VIII

ΝΙΚΟΣ (μόνος)

(Ἐρχεται ὁ ἄρρωστος μὲ δεμένον τὸν λαιμόν, συνοδευόμενος ἀπὸ κούριον).

ΣΚΗΝΗ IX

ΚΩΣΤΑΣ, ἈΡΡΩΣΤΟΣ, ΦΙΛΟΣ ΤΟΥ ἈΡΡΩΣΤΟΥ, ΝΙΚΟΣ

ΚΩΣΤΑΣ. — Ἄρίστε, καθεῖσθε. Τώρα θάβρῃ ὁ γιατρός. Εἶναι μέσα μὲ τὸν κ. Κρυδέον.

(Ὁ ἄρρωστος, ἀφοῦ χαιρετήσῃ σιγανὰ, κάθεται μὲ τὸν λαιμὸν ἀκίνητον. Ὁ Κώστας πηγαίνει σὴν παρακείμενον δωμάτιον καὶ εἰδοποιεῖ τὸν γιατρόν. Μπαίνουν οἱ δύο γιατροί).

ΣΚΗΝΗ X

ΚΩΣΤΑΣ, ΝΙΚΟΣ, ἈΡΡΩΣΤΟΣ, ΦΙΛΟΣ ΤΟΥ ἈΡΡΩΣΤΟΥ, ΓΙΑΤΡΟΣ. — Καλῶς τὸν. Ἐὶ πῶς τὰ πάμε;

Η ΑΝΟΙΞΗ*

Τους Τούρκους, τους Νεότουρκους βάζω με τού μου. Και συνεπείρνωμαι. Τήν Τουρκιά, τή μίσσητα όσο γίνεται, όσο πολλοί Ρωμιοί δέν τή μισούνε τήν Τουρκιά τής σκλαβιάς, τήν Τουρκιά του Χακίμτη, πάντα τή μισώ, αν και πάλε πολλοί Ρωμιοί τήν κοιτάζουνε με γλυκό μάτι, μερικοί μάλιστα με κάποιο θαυμασμό. Έλεγα πώς ο μωαμεθανισμός, αδύνατο ποτέ του νάδερωθῆ με όποια πρόοδο κι αν είναι. Μπορεί σ' αυτό να μην είχα και τόσο άδικο. Διάβασα στις φημερίδες πώς οι κορυφαίοι τής σημερινής πανάστασης είναι οι περισσότεροι φαρμασόνιοι. Όταν δὲ βοήθησε ἡ θρησκεία. Βοήθησε ο στρατός, που σ' όλο τόν κόσμο περνᾶ για τὸ συντηρητικότερο, τὸ άριστοκρατικὸ τὸ στοιχείο! Καί τί μάθημα που δώσατε στην Έβρώπη! Τέτοια πανάσταση και σταλαί αίμα να μή χυθῆ! Βέβαια πὼς ἄψε σβῆσε, μιὰ Τουρκιά δὲ μεταμορφώνεται, δὲν ξαναγεννιέται. Κάμποσα έχουμε να διοῦμε ὡςπου να πετύχη, αν πετύχη και στὸ μέλλο, ἡ τούρκικη πανάσταση. Τῆ θέληση που τραβᾷ τὸ δρόμο τῆς ὁμπρὸς—σαν τὴν μπάλλα του κανονιου—τῆ δύναμη που φόβο δὲν ξέρει, τὴν ὁρμή που τίποτα δὲν μπορεῖ να τὴ βαστάξῃ, αν ο Τούρκος τις γυρίση στὴ λεφτεριά, στὴ δικαιοσύνη, ἀντίς να τις βᾶξῃ, ὅπως τις ἔβαζε ὡς τώρα, στην ἀδικία, τὸ κίνημα τὸ γενναίο δὲ θά τὸ σταματήσει κανένας. Όπως κι αν είναι, με τὴν καρδιά μου τοὺς χαιρετῶ, τοὺς μεθοδολογημένους τοὺς ἡρώους, τοὺς πατριώτες τοὺς σιδερένιους, τῆς καινούριας τῆς Τουρκίας τοὺς καινούριους τοὺς Σπαρτιάτες.

Όσο ποιά τάποτελέσματα τῆς πανάστασης για τὸν Ἑλληνισμό; Ἐπειδὴ, ὅσο κι αν ἡ πένα μου τρέχει, να τοὺς προφτάσῃ τὸν ἔπαινο, τοὺς χίλιους ἀξιους ἔπαινους που τοὺς πρέπει, ὁ Ἑλληνισμός μου καθεται στη σκέψη και για τὴ μοίρα του πὼς νάδιαφορήσω; Τάποτελέσματα για τὸν Ἑλληνισμό, ἀλογάρισστα. Πρῶτα βλέπω τὰ κακά, γιατί σὰ να μή τὰ βλέπουνε οἱ δικοί μας, που φοβῶμαι μήπως κι ἀνάψανε πάρα πολύ γλήγορα. Ἴσως να μή στοχαστήκανε ὅλοι τὸν κίντυνο. Ἐννοεῖται. Ἄμα θεμελιωθῆ στην Εὐρώπη μιὰ Τουρκία, δὲν ὑπάρχει σοβαρὴ ἐπιβία, δὲν ὑπάρχει καμιά, να διοῦνε μπαντιέρα ἑλληνική τόσες χῶρες ἑλληνικές.

* Ἀπὸ τὸν καινούριο τόμο «Ἰδέα και Μῆλα», σελ. 226—231.

Οἱ Νεότουρκοι, με ἀπειρη φρόνηση, γυρίζουνε μάλιστα να κατορθώσουνε κείνο που ὁ καταχτητῆς μήτε τῶβαλε με τὸ νου του, ἀπὸ τὰ 1453, δηλαδή, ὁ νικητῆς κι ὁ νικημένος να γίνουν ἕνα ἔθνος. Δίουνε στοὺς Ρωμιούς τὰ ἴδια δικαιώματα που δίουν και στοὺς Τούρκους. Ἐχουνε λοιπὸν οἱ Ρωμιοὶ τὰ ἴδια χρέη. Θά κάμουνε κι ἀφτοὶ στρατιῶτες θά μάθουνε τὴν τέχνη του πολέμου, θά μάθουνε τὰ μυστικά τῆς στρατηγικῆς, τῆς ἄμυνας ἢ τῆς ἐπίθεσης, σὲ τούρκικα στρατιωτικά σκολειά, γιατί και τούτα σήμερις ἀνοιχτὰ τοὺς είναι. Φυσικά, χρωστοῦνε να φέρουνται σαν τίμιοι ἀθρώποι που είναι, που πάντα φανήκαν, ἀκόμη και σαν τίμιοι πολίτες, ὄχι πιὰ ραγιαδες, χρωστοῦνε πίστη, ἀφοσίωση και δουλειὰ στὸ τούρκικο τὸ κράτος, που είναι και δικό τους, στην τούρκικη τὴν μπαντιέρα, που και ταντᾶ μπαντιέρα δική τους. Ἐτσι θά κταλαβετε πόσο δύσκολη, πόσο τραγική κάποτες μπορεῖ να είναι ἡ θέση τους, ἴσια ἴσια με τὰ δικαιώματά τους τὰ καινούρια.

Ὁ κίντυνος ὁ ἠθικός είναι ἀκίμη σημαντικῶτερος. Πὼς ὁ Ρωμιός, σὲ μιὰ πολιτισμένη Τουρκιά, θά γίνῃ πρόσωπο μεγάλο, σίγουρο κι ἀρχισίγουρο. Ἐδῶ είναι κι ὁ σκόπελος. Γιατί, ὅσο περισσότερο κύρος ἀποχτήσῃ, τόσο λιγώτερο, ἀνῆθέλα του, ἀνήξερὰ του, θά νοιώσῃ τὸν ἐκτό του ἀνεξάρτητο, θά είναι ὁ ἴδιος Ρωμιός, ὁ Ρωμιός που τῶνερό του ὡς τώρα στήθηκε ἡ ἀπολύτρωση ἀπὸ τὴν Τουρκιά. Θά διοῦμε τὸ περίεργο, τὸ πρωτάκουστο, ἀπροσμόνητο ψυχολογικό, που μ' ὅλα τὰ γκάθὰ τῆς λεφτεριάς, ἴσως θά συνηθίσῃ πὼς κατάβαθα σὲ κείνο που τὸ κάτω κάτω πρέπει σκλαβιά να τὸ ποῦμε, γὰ να τὸ δώσουνε ἰδομά του τάλυθινό. Σκληρὰ σὰς φαίνονται τὰ λόγια μου; Ὁχι. Σκληρὰ δὲν είναι. Είναι λόγια τῆς λύπης. Πρέπει κανένας τὸ καθετὶς να συλλογιέται, γὰ να τὸ προπάρῃ καλύτερα. Συλλογισητε τα και σεῖς: θά καταλάβετε πὼς μερικὰ που σὰς λέω, ἴσως νάκαι και σωστά. Μπορεῖ νάχουμε μιὰ μέρα δυὸ Ἑλλάδες. Πὼς να μή τις ἔχουμε; Ἄλλος Ρωμιός θά είναι ὁ Ρωμιός τῆς Τουρκίας, ἄλλος ὁ Ρωμιός τῆς Ἑλλάδας. Ἡ δουλειὰ τους, ἡ δράση τους, τὰ σφέρα τους διαφορετικά. Ἡ γεωγραφία τὰ φέρνει, τὰ φέρνει και ἡ πολιτική, ἀκόμη κι ὅταν ἡ καρδιά δὲν τὰ φέρνει. Τὰ θρώπινα πάντα δὲν κυβερνοῦνται ἀπὸ τὸν ἀθρώπο: ἡ ἀνάγκη τὸν κυβερνᾶ και ἀνάγκη σημαίνει, ὄχι τὸ τάδε ἄτομο, τὴν τάδε κοινότητα,

τὸν τάδε τόπο, με ὅλα τοὺς ἀφτά μαζί και τὸ δρόμο που παίρνουνε ἀκολουθώντας τὸ ἕνα τᾶλλο, ἀπὸ βία, κάποτες κι ἀπὸ βιάση.

Μὰ να μην ξεχνῶμε και τὰ κακά. Νὰ μην ξεχνῶμε τις ἐξοχες ἀρετές, που ἔχει ὁ Πολίτης, που τις ἔμαθε ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ περασμένα, ἐδῶ και τέσσερις ἡμισυ αἰῶνες. Δὲ σκοπέτω να πειράξω κανένας. Πιὸ σοβαρὸς ὅμως μου φαίνεται ὁ Πολίτης ἀπὸ τὸν Ἀθηναῖο. Βέβαια, πὼς ὅταν ἡ Κρήτη τελειωτικὰ ἐνωθῆ με τὴν Ἑλλάδα, και στην Ἑλλάδα θάχουμε θαμνία. Μπορεῖ να κταφέρῃ ἄλλα κι ὁ Πολίτης. Ἡ ἐνέργεια, ἡ πομονή κ' ἡ πικρονή δὲν του λείπουν. Δὲν του λείπει κ' ἡ ζυπνάδα. Σημαντικό, που ὅσο τὴν κρατοῦνε οἱ Τούρκοι, κανένας ἄλλος δὲ θά τὴν πάρῃ τὴν Πόλη. Ποῖος ξέρει ἂ δὲν τὴν πάρῃ ἀφτός; Ὁ Ρωμιός, μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρό, ἀπορροῦφησε τοὺς Σλάβους, στην Ἑλλάδα. Στὸ Βυζάντιο, ἀπορροῦφησε τοὺς Ρωμαιοὺς, που ἔπεφε κάπως πιὸ δύσκολο. Γιατί να μην ἀπορροῦφησῃ μιὰ μέρα και τοὺς Τούρκους; Είναι ζήτημα τῆς στατιστικῆς, ζήτημα του πληθυμοῦ. Ἄμα πληθύνουνε οἱ ρωμαϊκῆς οχυμείες, ἄμα κάμουνε πολλὰ παιδιά, πληθαίνουνε ταχτικά κ' οἱ ψηφοφόροι. Ψηφίζουνε βουλευτάδες Ρωμιοί, και τότες δική τους ἡ πλειοψηφία, δική τους ἡ Βουλῆ. Μπορεῖ μάλιστα να μὲς βγῆ στὴ μέση κατόπι κ' ἕνα δικέφαλο Κράτος, Τουρκορωμαϊκό ἢ Ρωμιοτούρκικο, ἕνα εἶδος ἐλβετικῆ συμπολιτείας, ἕνα εἶδος ἐνωμένες πολιτείας. Ἐδῶ φρόνημο να σταματήσω και τις προφητείες μου. Πολιτείες, σουλές, θρησκείες, κάμποσες στην Τουρκιά. Νὰ και ὁ κόμπος. Μιλοῦμε για τὸν Ἑλληνισμό: τοὺς Βουλγάρους, τοὺς Σλάβους, για τί τοὺς λογαριάζουμε; Φτάνει να πάρῃ δύναμη στην Τουρκία ἡ Ρωμιοσύνη—και θά πάρῃ με τὸ Σύνταγμα, δὲ γίνεται—γλύτωσε κι ὁ Ἑλληνισμός: τᾶλλα πιὰ τὸ μέλλο θά μὲς τὰ φανερώτῃ.

Δυὸ συνέπειες τῆς τούρκικης πανάστασης ἤθελα να δείξω, και με παράτυρε ὁ λυρισμός. Θά διοῦμε καμιά πανάσταση, αν ὄχι ἀλλοῦ, τουλάχιστο στην Ἰσπανία. Ἰσπανία και Τουρκία πάντα ταῖρι ταῖρι πήγανε, οἱ μᾶρες τους πάντα, ὅσο παραξένο κι ἂ φαίνεται, σαν παράλληλες ἢ μιὰ με τὴν ἄλλη. Ἐτσι τὸ παρατήρησε κάποιος ἱστορικός, και δὲν τὸ σημειῶνω, τάχα γὰ να ζετάσουμε, τώρα που τελειώνει ὁ Πρόλογος, τί ἀφάνταστες ἀλλαγές θά φέρῃ σ' ὅλη τὴν πολιτική τῆς Ἐβρώπης ἡ τούρ-

ΚΡΥΔΕΟΣ. (Ἰδιαιτέρως). Ντροπή ἐπὶ τέλους, δὲν είναι κατὰστασις αὐτῆ. Ὁύτε ὁ γιατρός είναι ὑπηρέτης σου. Ἐλα .: Ἐλα .: (Γελώντας, τὸν παίρνει ἀπὸ τὸ χέρι και τὸν ὀδηγεῖ στην κλινικῆ).

ΝΙΚΟΣ.— Καλὴ ἐπιτυχία. (Ἐκείνη τὴ στιγμή ἀκούεται τὸ κουδούνι. Ἀνοίγει ὁ Κώστας και μπαίνει ὁ ἐπιθρητής Νοσοκόμος, φέρνοντας ἕνα γράμμα. Ὁ γιατρός πλησιάζει και παίρνει τὸ γράμμα ἀπὸ τὰ χέρια του Γιάννη και τὸ διαβάσει).

ΣΚΗΝΗ XI

ΤΑ ἸΔΙΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ Ο ΓΙΑΝΝΗΣ

ΓΙΑΤΡΟΣ. (Διαβάζοντας τὸ γράμμα).— Πῆγαινε στην κλινικῆ και βάλε τὴν μπλοῦζα σου, Γιάννη. (Ὁ Γιάννης φεύγει)

ΣΚΗΝΗ XII

ΟΛΟΙ, ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ

ΓΙΑΤΡΟΣ. (Ἀφοῦ διαβάσει τὸ γράμμα προχωρεῖ πρὸς τὸν Νικο. Πλησιάζει και ὁ Κώστας). Κ' ἐδῶ ἀποτυχία. Μὲρὲ τί βρωμώτεπος είναι αὐτό;! Νὰ μή μπορῆ κανεὶς να βοῆ λίγους παράδες ἀπὸ πουθενά!.. Φρόντισε, Νικο, ὅπως εἶπαμε! Τὰ βλέπεις πιὰ κ' ἐσὺ τὰ πράγματα Ὁ Κώστας:

εἶναι ὀξέθυμος, ὥστε ἀνάλαβε ἐσὺ να διεξαγῆς τὰς διαπραγματεύσεις. Ἄ, ξέλασαι!.. Πιθανὸν νᾶλθη και ὁ Δημόσιος εἰσπράκτωρ, διὰ τὸν φόρον ἐπιταδύματος, ἤρθε δυὸ φορὲς ὡς τώρα. Φέρε μαζί του κ' ἑντάλημα συλλήψεως. Διόρθωσε τα, ὅπως ξέρεις Νικο... Ἄχ!.. Δὲν ξέρω ἀλλά... φοβῶμαι!.. (Μπαίνει στὸ παρακείμενο δωμάτιο)

ΣΚΗΝΗ XIII

ΝΙΚΟΣ, ΚΩΣΤΑΣ

ΝΙΚΟΣ.— Τί;.. Κι' ἄλλο βγῆκε τώρα στὴ μέση;

ΚΩΣΤΑΣ.— Ὁταν ἔρχονται... ἔρχονται ὅλα μαζί, βλέπεις.

ΝΙΚΟΣ.— Φαντάζομαι τὴ θέση του καυμένου του γιατροῦ. Πράγματι. Είναι φοβερόν!.. Νᾶχης να κάμῃ ἐγγείρησι, να παίξῃ με τὸν Θάνατο και να περιμένῃ ἀπὸ στιγμὴν εἰς στιγμὴν νᾶλθουν να σου περουν τὰ ἐπιπλά σου και να σὲ συλλάβουν. Πὼς κατάντησαν τὰ σημερὸνὰ τὰ χρόνια!

ΚΩΣΤΑΣ.— Ἐτσι μούρχεται να σκοτώσω κανένα. Τέτοια κακορριζικιά! Νὰ δουλεύῃς σαν σκυλί και να μή μπορῆς να ἡσυχάζῃς!..

ΝΙΚΟΣ.— Τὸ χειρότερο τῆς θέσεως του γι-

τροῦ είναι, ὅτι ὅλα αὐτὰ που ὑποφέρει δὲν προέρχονται: ἐξ αἰτίας του. Ἐξάρνα να χρωστοῦσε διότι ἀκνεῖσθη και τᾶφαγε στάς διακτεδάσεις. Στὸ διάβολο! Ἐξέλεγε κανεὶς, ἐπὶ τέλους ἄς μήν τᾶτρωγε, ἄς σκέπτονταν!.. Ἐἶναι ἀξίος τῆς τύχης του. Ἄλλὰ βλέπεις αὐτὲς οἱ ὑποχρεώσεις που ἔχει τὸν παραλύουν.

ΚΩΣΤΑΣ.— Είναι πραγματικῶς ἀξιολύπητος. Σκέφθηκα για να τὸν ἀνακουφίσω να βῶ μιὰ θέτι κ' ἀποτάθηκα κεντού. Ἀλλὰ κεντού θέλον να με πάρουν μαθητεύμενο κ' ἔπειτα να με δώσουν ἴσως καμιά ἐκατοστιακὴ δρχαμῆς και να μ' ἐκμεταλλεύονται.

ΝΙΚΟΣ.— Ἀφτὰ τα τώρα αὐτὰ. Νὰ σου πῶ, Κώστα, τὸ βλέμα του γιατροῦ, ὅταν μ' ἔλεγε προτιότερα, ὅτι πιθανὸν νᾶρθη κ' ὁ Δημόσιος εἰσπράκτωρ, δὲν μ' ἄρεσε. Κατι τι εἶδῃ μέσα στα ματια του που ἔλαμπε, κατι που με τρόλαξε. Φοβῶμαι να μην τύχη και συμβῆ τίποτα κατὰ τὴν ἐγγείρησι. Ἐτσι συγχυμένος που είναι Δὲν μου λει, ἡ ἐγγείρησις αὐτῆ είναι σοβαρά!

ΚΩΣΤΑΣ.— Σοῦχρωτάτη. Κι' αὐτὸ που ρωτοῦσε ὁ ἄρρωστος είναι ἀλήθεια Ὑπάρχουν μερικὲς φλέβες οἱ ὅποιες ἔρχονται εἰς ἄμμεσον συγκοινων-

ΑΠΟ ΤΟ «ΜΕΛΛΟΝ» μαθαίνουμε πώς ιδρύθηκε και στην πόλη μας «σύλλογος» υπό την επωνυμία «Κοινωνιολογική Έταιρεία» με διπλόν σκοπόν' άρ' ενός μόν επιστημονικόν, τήν μελέτην των οικονομικών και έν γένει των κοινωνικών ζητημάτων και τήν έκλιτικευσιν τώτων χρησίμων, όσον και άγνωστων εις τόν τόπον μας; επιστημών, όπως ή οικονομική και ή κοινωνιολογία; έξ άλλου δε πολιτικόν, δηλ. ένέργειαν προς μεταρρυθμισιν τής νομοθεσίας μας (φορολογικής, διοικητικής, εκπαιδευτικής κτλ.) επί τής βάσει των άρχών τής κοινωνικής άλληλεγγύης και ισότητος.

Τό «Μέλλον» μάς δίδει κι άλλες πληροφορίες σημαντικές γι' αυτόν τό σύλλογο, πού και μεις με τρανή χαρά ακούσαμε τήν ίδρυσή του, δε μάς χαράζει όμως λεζούλα για ένα παραπολύ σπουδαίο και σημαντικό ζήτημα. Όλα δηλ. αυτά πού μάς τάζει ο Σύλλογος με ποιά τρόπο θάν τ'α καταφέρει και ποιά γλώσσα θά μεταχειριστεί για να μορφώσει οπλοτικώς και να φωτίσει τόν εργαζόμενον λαόν, να του κάμει συνειθητόν τό συμφέρον του και να τόν καταςτήσει Ικανόν κ'ε τό επιδιώξει μόνος του;»

Φυσικά, όχι τήν καθαρεύουσα, γιατί ελπίζουμε νάν τό νιώθουν πολύ καλά οι κείνοι πού ίδρύσανε αυτό τό Σύλλογο πώς σοσιαλισμός και καθαρεύουσα είναι ή μεγαλύτερη ούτοπία πού ακούστηκε ποτέ στον πλανήτη μας.

ΚΑΤΟΥ από ένα άρθράκι πού τό στολίζει ή χαρμητη ριστικός τίτλος «Εργασία» (και μοναχά αυτός ο τίτλος θίτανε άρκετή τιμή για μάς), ή «Ακρόπολη» τής περισημένης Κυριακής (σελ. 2, στηλ. 3) γράζει τάδε ούτως:

«Ο Νουμάς έκλεισε με τό τελευταίο φύλλο του τό βον έτος τής έκδόσεώς του. Όσο κι έν έχε κανείς αντίθετες γλωσσικές ιδέες, δέν ήμπορεί νάρηθεί ότι ο «Νούμας» μάς παρουσιάζει τό μεγαλύτερο και τό καλύτερο μέρος τής φιλολογικής εργασίας μας.

Μιά ματιά στον πίνακα των περιεχομένων του παρασημένου έτους άρκει να μάς πληροφορήσει για τήν φιλολογικήν και λοιπήν πνευματικήν εργασία του φύλλου αυτού. Έργασία πού δε μάς τή δείχνει σήμερα κανένα Έλληνικόν περιοδικόν».

Κάτι όφείλουμε να προστέσουμε και μεις κάτου από τέττα τιμητικά λόγια. Πώς δηλ. για ν' άναγνωρίζεται έτσι πανηγυρικά ή εργασία του «Νουμά», πεί να πεί πώς στον τόπο μας υπάρχουν άρκετά καλά στοιχεία πού άγωνίζονται, δίχως κανένα συμφέρο ύλικό μα μόνο από άγνή άγάπη στην άγια τήν Ίδέα, να φέρουν τή χρυσή χαραυγή μέσα στο πηχτό σκοτάδι πού απλώνεται στον πνευματικό μας ούρανό. Τίποτ' άλλο. Τά συχαρήκια τής «Ακρόπολης», συντροφιά με τήν εύγνωμοσύνη μας, τ'α δίνουμε στους άγαπήμενους μας συνεργάτες, γιατί τούς άνήκουνε. [Στόν έκδότη του «Νουμά» είναι άρκετή τιμή, πού ούτε να τήν όνειρευτεί τάπκοτούσε, μόνο πού βάζει τόνόμά του πλάϊ σε μία τόσο διαλεχτή εργασία.

ΝΙΚΟΣ. (Τους πλησιάζει). — Γιατί λένε ότι, άδελφέ; Ησυχάστε λίγο. Τό γιατρό θέλετε; Πολύ καλά! Τώρα έμα τελείωση θέρη. Κάντε λίγο ύπομονή Μπορούμε τώρα να τόν καλέσουμε πού κάνει τήν εγχείρησι;. Για σκεφθείτε λίγο;..

ΕΙΣΠΡΑΚΤΩΡ. Έμένα δέν με νοιάζει. Τό φάρο θέλω εγώ!...

ΔΙΚ. ΚΛΗΤΗΡ. — Ούτε έμένα. Άς με πληρώσουν να φύγω.

ΝΙΚΟΣ. — Καλά, καλά, θά σ'α πληρώσουν. Για φκνταθεείτε όμως και τή θέσι του γιατρού! Έκεί να εργάζεται με άγωνία και να παλεύη με τό θάνατο για να γλυτώση με ζωή, κ' εδω να θέλουν να τόν σκοτώσουν. Είναι φοβερό, φίλοι μου.. Αυτή ή σκέψις μονάχα έπρεπε να σ'α κάμη να είσθε πειό εύλαβείς.

ΔΙΚ. ΚΛΗΤΗΡ. — Δέν τ' ακούω εγώ αυτά. Τ'α ξέρω. Σ' άλλους, σ' άλλους!... Έγώ θέλω τ'α λεφτά! Άν κάνω ετσι; και χαρίζομαι σ' όλους, τότε θά ψοφήσω τής πείνας και δέν θάλλης βέβαια του λόγου σου να με βοηθήσης.

ΕΙΣΠΡΑΚΤΩΡ. — Άμ' τί νόμισες; Άλλοί μόνο αν όλους τούς άκου. Θά μούδιναν μία κλωτσιά και θάχχανα τή θέσι μου. Κ' ύστερα;..

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΗΣ ΑΣΗΜΙΝΑΣ

Κι' άφού με ντύσανε καθορά—μόλις είχα βάλει πανταλόνια—με φίλησε ή μαμά και μούπε: σοβαρά:

— Τώρα, πού θά πάς στο γάμο τής Άσημίνας να κάθειται ήσυχα, κι' ότκ θά βγάλουμε κουφέτες να μη βιστής κι' άνοίξης τό μαντήλι σου, παρά να περιμένης να σου δώσουνε.

Κι' άφού τήνε φίλησα κι' εγώ τή μαμά μου, με πήρε ή Κωστούλα τ' ντά-τα μου και φύγαμε.

Είμωνα γεμάτος χαρά, πού θά πήγαίνα σε γάμο. Κι' θά παντρευόταν ή Άσημίνα, μία χωριατοπούλα, πού τήνε ξέραμε και πού μάς κάλεσε κι' επειδή ή μαμά είταν άνημπορη και άλλα μας παιδικά λείπανε στη Σμύρνη, με στείλαν έμένα νάν τους άντιπροσωπεύω. Έπειτα φορούσα πιά πανταλόνια. Είμουν κύρος! Τί λόγος!

Φτάξαμε στο σπίτι τής Άσημίνας.

Η πόρτα είτανε διάπλατη άνοιγμένη και μερικ' χωριατόπουλα στεκόντουσαν μπροστά κοιτάζοντας με άνοιχτό στόμα.

Στήν αυλή βρισκόντανε κατά σειρά στον τοίχο μερικές καρέλλες.

Φαίνεται πώς κ'εω δέν είχε καμχρες. Άνεύθικαμε από μία παλιόσκλα χωρίς μπαρμακλήκια. Κι' εγώ πούδουνα φοβιτοσάρης βιστούσα τήν Κωστούλα απ' τήν ποδιά. Σάν κοντολογούσαμε να φταξούμε στο χαγιάτι ήρθανε να δουνε ποιά άνέβαινε, κι' άμα μάς είδανε σα νάν τό καμαρώσανε, τήν τ'α πού τους κάναμε!

Τους έδωσα εγώ τό χέρι μου κι' όλες με φίλησανε είτανε και μερικές όμορφες κοπέλλες. Μά τότες δέν είτανε ζώρα και δέν πείραζε να με φιλούν οι όμορφες κοπέλλες!

Στό χαγιάτι είχαν έτοιμασμένα, γιατί εκεί θά γενόταν ο γάμος. Έξόν απ' τό χαγιάτι είχε κι' άλλη μία καμχρα άκόμα. Στή μέση του χαγιατιού είχε ένα μεγάλο στύλο, πού άψηλά είχε γύρω τρι γύρω ράφια κι' άπάνω σαύτά είτνε βαλμένα τ'α ψωμιά.

Η Άσημίνα ντινότανε μέσα στην καμχρα. Τή συγορίζανε μερικές κοπέλλες. Έγώ τρύπωσα μέσα, ή νύφη μου χαμογέλασε και κάθοντάς μου με τό λίκρα μου τήν έδωσε λέγοντάς μου:

— Στίς χερές σου! Κι' εγώ άπάντησα: -- Εύχαριστώ!

Έπειτα, επειδή δε με πολυδιέφερε τό ντύσιμο τής νύφης; βγήκα και πάλε στο χαγιάτι. Τώρα ξέχωρα από τις γυναίκες έχόντα ε κι' άντριοι.

Δίπλα σ'ένα παραθύρι είταν ένα τραπέζακι κι' άπάνω στο τραπέζακι ένας κόκκινος δίσκος με κουφέτες κι' ένας άλλος μ' άδεια ποτήρια μικρά για ρακι και κονιάκ και μεγάλα για σκυμάδα και σερμπέτι.

Πιο πέρα δυό γκιές, ή μάνα τής Άσημίνας κι' άλλη μετ'ατά; μασταρεύανε. Η μια τους καπνίζε ζάχαρη. Τις σίμωσα:

— Τι φτιάχνετε; τις ρώτησα.

— Τώρα θά δής, μούπε ή κόνα Άγγελική, ή μητέρα τής νύφης. Κάνουμε σερμπέτι. Κι' τί σερμπέτι, να σε χαρώ πού θά γινή! Να γλυφης τ'α χείλια σου, γιέ μου!

Άπάνω στην άρα ήρθανε κι' οι παππιάς. Βγήκε από τήν κάμαρα ή νύφη, κ' ήρθε κι' ο γαμπρός. Ένα πικταδόπαιδο μείρασε κεριά κι' ο διακος φώναξε:

— Λίγη φωτιά, για τό θυμιάτο!

Έγώ είαναχ χάζι; ακούγοντας τ'α κλυδωνάκια του.

Ο κύρ Λάμπρος, ο πατέρας τής νύφης, γύρισε προς τή γυναίκα του:

— Έλα, μωρή γυναίκα, και θάρχίσουμε.

— Έφταξα να σε χαρώ, αντίκοψε κείνος, δίνοντας τή πτερνή κοπανισιά ζάχαρη.

Η άλλη γιατ' ανάλαβε ναποτελειώση το σερμπέτι κι' ή κόνα Άγγελική σηκώθηκε να έτοιμασθή. Άκόμα φορούσε ένα παλιόσκακκο και μία παλιοπαδιά. Χωρίς να τήν πολυνοιάξη για τούς μουσαφίρηδες, έβγαλε τό σάκκο τής κι' άρπώνταξ; ένα άλλον, πού βρισκόταν εκεί κρεμασμένος σ'ένα κερρί τότε φόρεσε. Πέταξε και τήν ποδιά κι' άδραχνοντας ένα πικτρικό φουστάνι:

— Στά, έκανε, να π'α νάλλάζω μετ'ατη! Κι' μπήκε μέσα στην κάμαρα.

Οι παπάδες ώ; τόσο άρχισανε τις ψαλμοουδιές κι' ο κύρ Λάμπρος ήθελε απ' τή φούρια και βλέπιντας τή γυναίκα του να βγάλη τέλος πάντων, φώναξε:

— Έλα, μωρή μάτια μου, έλα ντέ...έ...έ! Βατούσα κι' εγώ κεριά και κίτταξα. Στεκόμουνα πλάϊ σε δυό κοπέλλες. Η μια κ'ατι μουρ-

ΝΙΚΟΣ.— Τάχα κι' ο γιατρός δέν θέλει να σ'α πληρώση; Άλλά, βλέπετε, έχει ύποχρεώσεις κι' έτσι δυσκόλευται...

ΔΙΚ. ΚΛΗΤΗΡ. — Αυτό δέν είναι δική μου δουλειά. Έγώ θά κάμω τό καθήκόν μου. Έχεις να με πληρώσης ετού; Όχι! Τότε ξφινέ με ήσυχο. Έλα μικρέ!... Τραβήξου!...

ΕΙΣΠΡΑΚΤΩΡ.— Ναι, βάρδα απ' εκεί! Τόν γιατρό! Τόν γιατρό... (Γίνεται θόρυβος. Άνοίγει ή πόρτα τής κλινικής και βγαίνει ο γιατρός με μπλουζα. Φαίνεται άγριεμένος και καταιδρωμένος, με βλέμμα άγριοπο).

ΣΚΗΝΗ ΧVII

ΟΙ ΙΔΙΟΙ ΚΑΙ Ο ΓΙΑΤΡΟΣ

ΓΙΑΤΡΟΣ.— Τι τρέχει; Τι θόρυβος; είναι αυτός; Τι είναι αυτές οι φωνές, Κώστα;

ΚΩΣΤΑΣ.— Νά, αυτός ήθελε να μπη μέσα δια τής βίας και εγώ τόν εμποδίζα.

ΓΙΑΤΡΟΣ.— (Με ύφος άποφασισμένο, μεταρώντας τ'α λόγια του).— Να σου πω, φίλε μου, να μού κάνης τη χάρη και να μ' άδειάζης τή γωνιά. Τ'ακούτες;.. (Στόν Δημόσιο Εισπρακτορα) Κι' εσύ, κα. εσύ επίσης!... Έλάτε αύριο να πληρωθήτε, (Οι άλλοι μαζύ).

ΔΙΚ. ΚΛΗΤΗΡ.— Και εσύ να μού κάνης τη χάρη, να με πληρώσης ΕΙΣΠΡΑΚΤΩΡ.— Έχω ένταλμα συλλήψεως, γιατρέ!

ΓΙΑΤΡΟΣ.— Άκου να σου πω, εμένα! Μέσα έχω άρρωστο, τόν άφησα μετ'α στιγμή και μπορεί να πεθάνη. Τ' ακούς;

ΕΙΣΠΡΑΚΤΩΡ.— Τι με νοιάζει έμένα. Πλήρωνε, είδεμή...

ΔΙΚ. ΚΛΗΤΗΡ.— Τ'α λεφτά και γλήγορα κι' όλκς...

ΓΙΑΤΡΟΣ.— Φευγάτε σ'α λέγω.

ΔΙΚ. ΚΛΗΤΗΡ.— Τι;.. Έχουμε και ροβέρες;... ΕΙΣΠΡΑΚΤΩΡ.— Άκούς εκεί! Μωρέ γιατ'α σου, π'αληκάρι μου.

ΓΙΑΤΡΟΣ.— Έμπρός τραβάτε, και δέν έχω καιρό να χάνω...

(Ο Δικαστικός κλητήρ κάνει να μπη στην κλινική. Ο Γιατρός τόν άρπάζει από τόν λαιμό).

ΓΙΑΤΡΟΣ.— Έξω σου λέγω, γιατί κι' εγώ δέν ξέρω τί θά κάμω. (Ο Γιατρός έγεινε τρομερός).

ΕΙΣΠΡΑΚΤΩΡ.— Καλά, άδελφέ, καλά. Φεύγομε!

(Ο Γιατρός και ο Δικαστικός κλητήρ παλεύουν

